

стійної роботи, терміни, форми і види контролю, самоконтроль і поточний контроль, надання консультативної допомоги й управління цією роботою з боку викладача, наявність очікуваних результатів.

Однією з найважливіших вимог до самостійної роботи є усвідомлення студентом мети її виконання. Навіть на перших етапах навчання у ВНЗ, де самостійність студентів проявляється у формі відтворення, копіювання тих чи інших зразків, дії наслідування можуть мати й окремі ознаки самостійності. Це стає можливим тоді, коли вони свідомо спрямовані на досягнення певної мети і в них виражені бажання досягти якомога кращого результату, наблизити його до заданого зразка. Цей етап навчання становить необхідну основу підготовки студентів до подальшого творчого самовираження [3].

Як зазначає Г. Гнитецька [1], аби завдання самостійної роботи можна було виконати, потрібно, щоб вони були доступними і зрозумілими для студента, містили елементи новизни, давали змогу корегувати й контролювати їх виконання.

Грунтуючись на цих засадах, із метою оптимізації самостійної позааудиторної роботи студентів і заохочення їх до дослідницької діяльності нами було структуровано самостійну роботу з дисципліни «Медична і біологічна фізика».

Першим етапом самостійної роботи є написання контрольної роботи з курсу «Медична і біологічна фізика» за модулем «Основи вищої математики і біологічної фізики». Розв'язуючи приклади з розділів диференціального та інтегрального числення, студенти формують уміння застосовувати алгоритми, здатність до аналізу і синтезу, застосовувати теорію диференціальних рівнянь для моделювання медико-біологічних процесів. Розв'язуючи задачі з математичної статистики і теорії ймовірностей, студенти вчаться будувати математичні моделі й аналізувати їх, застосовувати закони розподілу випадкових величин, застосовувати свої знання на практиці при розв'язуванні ситуацій, пов'язаних із майбутньою спеціальністю.

Наступним етапом самостійної роботи є виконання реферативної контрольної роботи з пошуку й обробки різноманітної інформації з літературних та електронних джерел і розв'язування задач із різних тем, що виносяться на самостійне опрацювання. Формуються аналітичні, інформаційно-пошукові компетенції, розвиваються вміння пошуку інформації з різних джерел, відбирати актуальну, достовірну інформацію та аналізувати її, що є основою для набуття як дослідницької, так і фахової компетентностей майбутніх лікарів.

Під час вивчення модуля «Основи вищої математики та біологічної фізики» студенти повторюють і вивчають елементи математичного аналізу, теорії ймовірностей та математичної статистики, які лежать у основі методів обробки інформації в медико-біологічних науках та фармації. Студенти вчаться розв'язувати й аналізувати типові математичні задачі, а також задачі медико-фармацевтичного і медико-біологічного змісту, самостійно оволодівати необхідними навичками за допомогою відповідної літератури.

Спрямовання викладачем студентів на інтенсивну самостійну роботу з перших кроків навчання у вищому навчальному закладі неодмінно полегшить у майбутньому процес їхньої адаптації до майбутньої професії.

Таким чином, розроблена нами структура сприяє оптимізації самостійної позааудиторної роботи студентів та заохочує їх до дослідницької діяльності.

Подальшого дослідження потребує розробка й впровадження методичного супроводу для вивчення дисциплін природничо-наукового циклу, що сприяє формуванню дослідницької та фахової компетентностей у майбутніх лікарів у процесі природничо-наукової підготовки.

Список використаної літератури

1. Гнитецкая Г. Е. Дидактическая эффективность комплексной системы организации самостоятельной работы студентов младших курсов (на материале подготовки специалистов технических вузов): автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Г. Е. Гнитецкая. – К., 1990.
2. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі та ВУЗІ / М. І. Жалдак // Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі: Зб. наук. праць. – К., 1991.
3. Москалюк О. І. Загальні підходи до організації самостійної роботи студентів / О. І. Москалюк // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського. Сер. : Педагогіка і психологія : зб. наук. праць. – Вінниця : Планер, 2010. – Вип. 31. – С. 96 – 100.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ СТОМАТОЛОГІВ НА КАФЕДРІ ХІРУРГІЇ № 3 В СУЧАСНИХ УМОВАХ

**Малик С.В., Челішвілі А.Л., Лисенко Р.Б., Капустянський Д.В., Осіпов О.С.,
Безручко М.В., Подлесний В.І.**

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»

Висвітлено питання організації та проведення лекцій і практичних занять із дисциплін «Догляд за хворими» (виробнича практика), «Загальна хірургія» і «Хірургія» на стоматологічному факультеті.

Ключові слова: хірургія, Болонський процес, самостійна робота студентів.

УДК 616-089:378.14

У 1999 р. європейські країни взяли курс на створення єдиного науково-освітнього простору. З 2005 року почали впроваджуватись єдині основні засади Болонської кредитно-модульної організації навчального процесу. Необхідною складовою підвищення ефективності навчання при реформуванні вищої освіти на засадах Болонського процесу є створення нових навчальних програм з урахуванням вимог кредитно-модульної системи [3].

Сучасний фахівець-стоматолог із вищою медичною освітою має бути всебічно розвинутою, ерудованою людиною, яка володіє основними знаннями, вміннями, навичками, що дозволяють забезпечити профілактику, діаг-

ностику і лікування не тільки стоматологічних хвороб, а й загальносоматичних патологічних станів, які можуть загрожувати життю, здоров'ю і працездатності людини. Лікар-стоматолог має вміти надати першу лікарську допомогу при невідкладних станах, травматичних ушкодженнях, кровотечі, клінічній смерті, виконувати базові хірургічні маніпуляції тощо. Провідною метою навчання майбутніх стоматологів є насамперед забезпечення академічної мобільності, а в майбутньому – їх конкурентоспроможності як спеціалістів на ринку праці [3].

Хірургія як навчальна дисципліна повинна: а) ґрунтуватися на вивченні студентами навчальних дисциплін: анатомії людини, гістології, цитології та ембріології, фізіології, патофізіології, патоморфології, пропедевтики внутрішньої медицини, фармакології; б) інтегруватися з цими дисциплінами, а далі - з клінічними дисциплінами; в) закладати основи вивчення студентами травматології, акушерства і гінекології та інших навчальних дисциплін, де застосовуються хірургічні методи лікування; г) забезпечувати вивчення питань організації хірургічної допомоги, догляду за хворими, особливостей обстеження хірургічних хворих, питань анестезіології і реаніматології при хірургічних захворюваннях, а також питань хірургії надзвичайних ситуацій; е) надавати можливість формувати практичні навички і професійні вміння для виявлення патології при невідкладних хірургічних станах, надавати невідкладну допомогу, обсяг якої забезпечить збереження та підтримання життя до надання спеціалізованої допомоги; опанувати повний обсяг знань і вмінь із першої лікарської медичної допомоги, необхідний для забезпечення сприятливого перебігу подальшого спеціалізованого лікування [1].

Програмою підготовки лікаря-стоматолога в Україні передбачено вивчення на кафедрі хірургії таких дисциплін: «Догляд за хворими» (виробнича практика), «Загальна хірургія» і «Хірургія». Кафедра хірургії №3 ВДНЗУ «УМСА» з 1993 року стала опорною серед однопрофільних кафедр медичних ВНЗ України. З позицій кредитно-модульної системи кафедра згідно з наказом МОЗ України розробила навчальні програми з цих дисциплін [2].

Відповідно до наказу МОЗ України від 07.12.2009 р. №929 обсяг навчальних годин із дисципліни «Догляд за хворими» (практика), яку вивчають студенти на II курсі, складає: кредитів ECTS – 5; кількість годин: усього –105, з них аудиторних – 60, самостійна робота студентів (СРС) – 45.

Виробнича практика з догляду за хворими проводиться послідовно в терапевтичному і хірургічному відділеннях стаціонару в III семестрі. Програма практики з догляду за хворими представлена одним модулем, поділеним на 2 змістові модулі:

– змістовий модуль 1. «Догляд за хворими терапевтичного профілю» – 53 години, із них аудиторних годин – 30: терапевтичне відділення – 24 години, приймальне відділення – 4 години, підсумковий модульний контроль – 2 години; самостійна робота студентів – 23 години;

– змістовий модуль 2. «Догляд за хворими хірургічного профілю» – 52 години, із них аудиторних годин – 30: хірургічне відділення – 24 години, приймальне відділення – 4 години, підсумковий модульний контроль – 2 години; СРС – 22 години.

Відповідно до наказу МОЗ України від 08.07.2010 р. №541 обсяг навчальних годин із дисципліни «Хірургія» складає: кредитів ECTS – 5,5; кількість годин: усього – 165, із них аудиторні – 110, СРС – 55.

Програма з нормативної навчальної дисципліни «Хірургія» представлена двома модулями, до складу яких входять 6 змістових модулів: модуль 1. «Екстремальні стани. Захворювання шії, грудної клітки, периферичних судин»: усього годин – 75/2,5 кредити (лекції – 10, практичні заняття – 30, СРС – 35); вивчається на III курсі; модуль 2. «Хірургічні захворювання червоної порожнини. Хірургія надзвичайних ситуацій»: усього годин – 90/3 кредити (лекції – 10, практичні заняття – 60, СРС – 20) [1; 2].

Відповідно до складених програм нами розроблено тематичні плани аудиторних практичних занять, тематичні плани СРС і тематичні плани лекцій.

Навчання на кафедрі складається з аудиторної та самостійної роботи студента. Питання, що виносяться на контроль після засвоєння окремих розділів, обов'язково містять і тематику СРС з цих розділів. Для СРС на кафедрі складено методичні розробки з кожної теми згідно з чинною програмою і навчальним планом. Обов'язковим розділом самостійної роботи є курація хворих, написання і захист історії хвороби (студентами 4 курсу), що завжди вимагає від студентів самостійного вивчення додаткової літератури з конкретних питань, пов'язаних із діагностикою, сучасними класифікаціями і лікуванням з позицій доказової медицини.

Контроль знань студентів здійснюється за допомогою ситуаційних задач і тестів, розроблених кафедрою для визначення початкового, проміжного і кінцевого рівнів знань. Тести до занять видані у формі навчального посібника з грифом ЦМК МОЗ України. У кожній навчальній кімнаті під час проведення практичного заняття використовуються комп'ютери. На кафедрі створена Wi-Fi зона, проведений у безлімітному режимі Інтернет. Співробітники і студенти мають змогу використовувати відеоматеріали Інтернет-сайтів, зокрема Websurg on-lane. Усі лекції проводяться з використанням мультимедійного забезпечення. На кафедрі створений ілюстративний матеріал для практичних занять, зокрема тематичні стенди, слайди, навчальні відеофільми. Створена і постійно поповнюється фототека до практичних занять із кожної теми.

Індивідуальна робота студента на кафедрі хірургії №3 проводиться згідно з програмою шляхом поглибленого вивчення теми, результатом якої є написання кожним студентом реферату з теми і його доповідь на занятті. Теми доповідей відображені в робочих програмах із кожної дисципліни. Отже, всі студенти мають змогу розширено вивчити і доповісти матеріали з кожної теми.

Список використаної літератури

1. Програма навчальної дисципліни «Загальна хірургія» для студентів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації за спеціальністю «Стоматологія», 2011 рік.
2. Програма навчальної дисципліни для студентів стоматологічних факультетів вищих медичних навчальних закладів III-IV рівнів акредитації «Хірургія», 2011 рік.
3. Капустянський Д. В. Досвід впровадження інноваційних інформаційних технологій в навчання іноземних студентів на базі кафедри хірургії №3 ВДНЗУ УМСА / Д. В. Капустянський, А. Л. Челішвілі, Д. О. Лавренко // Світ медицини та біології. – 2013. – № 2 (37). – С. 88-90.